

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Se till att grunden och lutningen mot jordvallen är i ordning. Tänk på att det är jobbigt att arbeta med gatsten.

TIDSÅTGÅNG:

Cirka 2 veckor

PRISBILD:

Cirka 10 000 kronor för 10 meter mur

Trädgårdsmuren byggs upp så att varje skikt ligger en bit längre in mot jordvallen. För att göra muren ännu starkare fyller vi på med betong bakom stenarna.

TIPS

Ett riktsnöre är inte så lätt att använda när du ska bygga en rundad mur. Bygger du en mur med rundning måste du ställa järnstängerna med snörena tätare, så att snöret kommer så nära muren som möjligt.

■ Grunden

För att muren ska blir stark och kunna hålla emot trycket från jordvallen ska den byggas på en stabil grund. Det får du genom att gräva en 90 cm djup ränna och fylla den med betong.

■ Första raden sten

Den första raden stenar ska sitta fast i betongen. Banka stenarna på plats så att de ligger vågrätt. Muren byggs nu upp som en trappa, där varje rad stenar dras in c:a 1,5 cm mot vallen.

■ Den färdiga muren

Alla stenar är lagda. Det blev totalt fyra rader, så muren är cirka 60 cm hög. Bakom muren har vi hållt ner betong, som ger muren extra styrka, så att den kan hålla jordvallen.

Bygg stenmur i din trädgård – håller jordvallen på plats

Det är ett tungt arbete att bygga en mur av gatstenar. Men muren blir mycket elegant och hållfast om du bygger den på en stabil grund och med en liten lutning in mot jordvallen, så att muren lättare står emot trycket från den.

I trädgårdar med nivåskillnader gäller det att hitta bra lösningar på problemet att hålla jorden på plats, då den annars med tiden kan glida ut.

Här höll trädgården framför huset bokstavligen talat på att glida ner på terrassen, så det var nödvändigt med en starkare och mer långsiktig lösning. Därför bestämde man sig för att bygga en stenmur som kan hålla jorden i schack.

Muren måste först och främst ha en stabil grund för att hålla, och den bör luta lite in mot jorden där bakom. När muren är byggd ska den säkras ytterligare med betong bakom stenarna.

Muren ska nedtill ligga i samma plan som huset och gå i en båge in mot den bakre delen av trädgården.

Att bygga en mur av sten är ungefär som att lägga ett pussel, eftersom ste-

narnas storlek varierar en hel del. Man får det bästa resultatet om man gör sig omakett att välja ut stenarna och försöker få det att gå ihop utan att dela dem.

Det lönar sig att byta arbetsställning ofta så att ryggen skonas, för det är ett hårt arbete att bygga stenmurar. Till muren, som är 42 m lång, ska man flytta runt 8 ton sten – och 3–4 gånger så mycket betong och murbruk.

Så blandar vi materialen

Till grunden har vi använt en färdig blandning, som består av grus och singel (8–16). Denna blandning blandas med cementen i förhållandet 1:6 plus lite vatten. Till fogarna mellan stenarna används en blandning av grus (0–4 mm) och cement i förhållandet 4:1 plus lite vatten. Samma blandning används till betongstödet bakom muren.

Både betongen och fogbruket ska vara fast och lite torr, så torr att du kan krama ihop en handfull.

MATERIAL

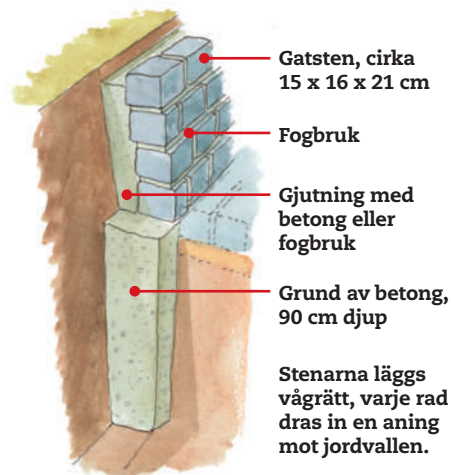
Stenarna är av portugisisk mörk granit. 1 ton kostar cirka 2 100 kronor och täcker cirka 2,7 m². Till vår mur har vi använt 8 ton stenar.

TIPS

Det är nödvändigt att dränera jorden, om muren omkring den är omkring en meter hög. Det är särskilt bra om jorden är lerhaltig och du vill att det ska växa bra i den. Ett tjockt lager lera är nämligen så kompakt, att vattnet inte kan rinna bort, och det är bara ett fåtal växter som klarar av att deras rötter alltid badar i vatten.

Det du inte ser

Stenarna är bara en liten del av den mur som håller jorden.

Materialen blandas i en cementblandare, som du kan hyra.

Cement tillförs både den grus- och singelblandning som du gjuter grunden av och det grus som du blandar fogbruket av. Båda blandningarna kan användas bakom muren.

Murgrus har en kornstorlek på 0–4 mm. Det används till det fogbruk du använder i muren. Fogbruket blandas av 4 delar murgrus och 1 del cement plus lite vatten.

Den raka delen

När du ska bygga en trädgårdsmur av sten ska den stå på en grund av betong. Då försäkrar du dig om att muren inte sätter sig med tiden. Grunden gjuts i en ränna som är 90 cm djup (frostfritt djup) och 20 cm bred.

Vi börjar med den raka delen. Du bör använda ett riktsnöre, så att raderna blir raka och så att stenarna hamnar på samma höjd. Spänn upp snöret så att det markerar murens längd och höjden på den rad stenar du lägger.

Lägg de första 10 stenarna och foga ihop dem. Sedan fyller du en del av rännan med mera betong och stampar ihop den innan du lägger 10 stenar till. Då varierar du arbetet och skonar ryggen.

3 Rännan för grunden fylls med **betong**, som är så torr och fast, att du genast kan sätta ner stenarna i den. Fyll 2–3 meter i taget av rännan med betong, och stampa ihop den, t.ex. med en bit av en bjälke, innan första raden stenar läggs.

6 Fyll fogarna med fogbruk. Det hålls ner i de lodräta fogarna med en murslev. Håll emot med en smal fogslev medan du håller ner bruk. Pressa sedan ihop fogbruket med fogsleven. Håll eventuellt mursleven mot kanten på stenarna under tiden.

Riktsnören sätts cirka 15 cm (stenens höjd) ovanför den plattkanten muren ska stå intill.

1 Gräv en 90 cm djup ränna till grunden för muren. Spänn upp ett riktsnöre i murens längdriktning längs den raka delen. Vi har grävt rännan mellan plattkanten och jordvallen med en spade, med du kan också hyra en grävmaskin.

4 Banka stenarna på plats med en **gummihammare**, så att de följer snöret och ligger alldeles rakt. Avståndet mellan stenarna ska vara cirka 1,5 cm. Du ska se till att den nedersta raden stenar sitter stadigt i betongen i grunden.

7 Fogarna rundas av upptill med en **fogslev**. Fogens främre kant blir nämligen synlig, eftersom stenraderna förskjuts 1,5 cm inåt, så att det bildas en "trappa" och så att muren får den rätta lutningen inåt mot jordvallen.

15 cm
Järnrören, som murens lutning rättas in efter, skjuts in 15 cm mot jordvallen på en meters höjd.

2 Snöret sitter på två järnrör. De ska luta 15 procent in mot vallen, så att muren kan stå emot trycket från jorden. Ställ vattenpasset lodrätt vid röret. På en meters höjd ska det vara 15 cm mellan vattenpass och rör. Kolla att snöret går rakt.

Två av stenarna läggs så att kortsidan vänds utåt för att muren ska få rätt längd utan att du måste kapa stenarna.

5 Gatstenarna har olika storlek. I de nedre raderna betyder det inte så mycket – stenarna läggs då bara så att framkanterna är i linje med varandra. I översta raden däremot blir det snyggast om stenarna är mera lika.

Stenarna läggs i förband, så att de lodräta fogarna inte kommer mitt för varandra. De vågräta fogarna slätas till.

8 Höj snöret 16–17 cm för nästa rad stenar. Stenarna är 14 cm höga, och det behövs också ett par cm till fogen. Lägg fogbruk på den föregående raden stenar och sätt stenarna i nästa rad på plats. Nu ska vi bygga den runda delen.

Förberedelser för den runda delen

Det är lite svårare att mäta upp för den runda delen av muren, men genom att sätta ett riktsnöre på ett järnrör invid huset får vi en slags jättepassare, som vi använder att rikta in den runda delen av muren efter. Med det uppspända snöret kan man både kolla var rännan till grunden ska grävas och säkra att stenarnas framkant bildar en båge med samma mittpunkt hela vägen längs rundningen.

Den runda delen

1 Första raden stenar läggs på plats i den runda delen av muren. Kontrollera med ett vattenpass att stenarna ligger i nivå. Om inte bankas de på plats med gummihammaren. Riktsnöret är uppspänt så nära stenarna som möjligt i rundningen.

2 Vi säkrar att muren går i en jämn båge hela vägen genom att slå ner ett järnrör i marken där bågens centrum ska ligga. Med ett snöre från röret får vi en "jättepassare", som hjälper oss att lägga alla stenar på samma avstånd från centrum.

3 Fogen är bara 1 cm mellan stenarna på den sida som är vänd ut mot terrassen i den runda delen av muren. Smalare får inte fogen vara. Den ska ha en viss bredd för att muren ska kunna arbeta.

4 Lägg på minst 2–3 cm fogbruk på varje rad stenar och tryck sedan ner nästa rad stenar i det, så att de hamnar på rätt nivå. Stenarna läggs i förband, så att de överlappar varandra med en tredjedel och två tredjedelar.

5 Håll ner betong bakom muren så att den blir starkare. Börja fylla på med betong när den andra raden stenar är på plats – både på den raka och på den runda delen. Fyll sedan på successivt, efterhand som du bygger upp muren.

6 Kolla att järnröret har rätt lutning när riktsnöret höjs för nästa rad stenar. Fogen blir inte lika bred överallt, eftersom stenarnas storlek varierar en hel del. Det kan delvis utjämnas med hjälp av fogarna.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

(till 42 meter mur)

- 8 ton gatsten, portugisisk mörk granit
- 10 m³ grus- och singelblandning
- 125 säckar cement à 25 kg
- 6 m³ murgrus

Specialverktyg

- Cementblandare (kan hyras)
- Murslev
- Fogslev
- Långa järnrör
- Gummihammare
- Murarborste
- Mjuk borste

Stenarna rengörs

1 Stenarna borstas med en mjuk borste för att ta bort de mesta resterna av fogbruket. Det ska helst göras inom en halv till en timme efter det att stenarna satts på plats och fogats.

Om det är varmt och solen skiner torkar fogbruket snabbare. Därför är det bra att fukta muren vartefter innan du gör den alldeles ren.

2 Stänk vatten på stenarna, t.ex. med en murarborste, och borsta sedan varje enskild sten grundligt med t.ex. en diskborste. Det är ett omfattande arbete, så se till att anslå tid också till detta.

Trädgårdsmuren är klar och betong och fogbruk har härdat. Det är en bra idé att vänta med att anlägga en trädgård tätt intill en nybyggd mur tills den härdat ordentligt. Det tar cirka 3 veckor beroende på vädret.

